

**ФІСКАЛЬНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОВЕДІНКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ УКРАЇНИ**

Фінансово-економічні наслідки воєнних дій на території України сягають рекордних значень та, на жаль, мають негативну тенденцію до зростання та посилення руйнівного впливу на підприємницьку активність суб'єктів господарювання. Військова агресія продовжує викликати масштабні руйнування об'єктів інфраструктури, міграцію робочої сили, занепад розвитку галузей національної економіки, втрату ринків збуту продукції та суттєві логістичні зміни осередку бізнесу, а найважливіше – людські втрати.

Збройний конфлікт має вплив на фінансову та інвестиційну поведінку суб'єктів господарювання, що підтверджується статистичними даними офіційних джерел щодо змін в адмініструванні та справлянні бюджетоутворюючих податків та зборів за останні роки, а також стрімким зниженням інвестиційної привабливості вітчизняного бізнесу. Так, головною проблемою підприємництва, окрім існуючих ризиків пошкодження чи втрати активів, залишається обмеження або дефіцит фінансових ресурсів задля забезпечення безперебійного циклу виробництва та збуту продукції. Відтак, станом на червень 2023 року загальна кількість підприємств промисловості, які одержали збиток, складає 27,3%, а вже на вересень 2023 року показник сягнув 25,8% (це переважно підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання; каналізації, поводження з відходами: виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення; добувної промисловості і розроблення кар'єрів) [1]. Така тенденція впливає на фінансову поведінку бізнесу, оскільки відсутність прибутку унеможливує виникнення податкових зобов'язань звітного періоду, держава недоотримує бюджетні кошти задля виконання соціально-економічних функцій та задач. Так, на кінець першого року повномасштабного вторгнення агресора на територію України загальна сума податкових надходжень до державного бюджету знизилася відносно 2021 року на 14,21% (для порівняння: аналогічний показник в 2021 р. мав приріст на 30,08%, в 2020 р. приріст на 6,42%), проте вже на кінець 2023 року спостерігається позитивна тенденція щодо зростання податкових надходжень до державного бюджету на 26,72% [2]. Підтримка вітчизняного бізнесу забезпечується завдяки реалізації державної програми «Доступні кредити 5–7–9%», а також грантів від світових донорів: «EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», USAID проект «Міцність» для підтримки малого та середнього бізнесу та ін. Реалізація зазначених програм сприяє зміцненню фінансової стійкості суб'єкта господарювання за рахунок залучення додаткових коштів, зростанню показників рентабельності та платоспроможності, що дозволяє покращити його розрахунково-платіжну дисципліну та отримувати прибуток, своєчасно сплачувати податки й збори, а також створювати робочі місця, тим самим вирішувати нагальні проблеми зайнятості для внутрішньо переміщених осіб. Фінансова поведінка суб'єктів господарювання формується під впливом діючого податкового законодавства. Так, з початку воєнних дій задля впорядкування податкових відносин між платниками податків та державою на період воєнного стану відбулися зміни в Податковому кодексі України, що надало право платникам податків не виконувати податкові зобов'язання через фінансову неспроможність за умови обов'язкового доказу такого положення.

Інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання в період воєнного стану потребує всебічної підтримки держави та міжнародних фінансово-кредитних інституцій. Задля притоку в Україну інвестицій створено та функціонує міжнародна платформа «Advantage Ukraine», реалізуються ініціативи: програма «Єдиний ринок», інструмент фінансової допомоги IPA, проекти макрофінансової допомоги ЄС тощо, перспективним також є колаборація держави та бізнесу на основі реалізації механізму державно-приватного партнерства, а також фінансування створення індустріальних парків.

*Список літератури*

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.03.2024).
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 28.03.2024).